

УДК 330.322:631.11:336

Ю. О. Нестерчук,

д. е. н., професор, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0001-7085-2979

Р. П. Мудрак,

д. е. н., професор, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0003-1189-5463

Л. Ю. Мельник,

д. е. н., професор, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0003-2498-5556

С. Ю. Соколюк,

д. е. н., доцент, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0003-0362-7493

С. А. Власюк,

к. е. н., доцент, Уманський національний університет садівництва

ORCID ID: 0000-0002-3416-3444

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.13—14.3

ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРНИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВИЙ ПРОЦЕС ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Y. Nesterchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Uman National University of Horticulture

R. Mudrak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Uman National University of Horticulture

L. Melnyk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Uman National University of Horticulture

S. Sokolyuk,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Uman national University of Horticulture

S. Vlasyuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Uman National University of Horticulture

THE INFLUENCE OF REGULATORY MECHANISMS OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY ON THE BUDGET AND TAX PROCESS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF REGIONS

Основною складовою регуляторних механізмів підприємницької діяльності суб'єктів аграрної сфери є бюджетно-податкові механізми, що забезпечують сталий розвиток регіонів, особливо за умов децентралізації. Виявлено, що фінансова самостійність господарюючих суб'єктів аграрної галузі регіону визначається не лише наявністю власних дохідних джерел, але і обсягом податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів. З'ясовано, що становлення і формування національної бюджетно-податкової системи потребують принципової зміни змісту бюджетно-податкових механізмів. Означено, що сталий розвиток регіонів взаємопов'язаний з регуляторними механізмами розвитку підприємницької діяльності та їх складовою бюджетного та податкового механізмів, оскільки це збалансований розвиток регіону. Сформовано та представлено авторський підхід щодо впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів відповідно до ринкових умов господарювання, сучасної економічної теорії.

The main component of the regulatory mechanisms of entrepreneurial activity of agricultural entities is budget and tax mechanisms that ensure sustainable development of the regions, especially in the context of decentralization process. It was revealed that the financial independence of economic entities in the agricultural sector of the region is determined

not only by the availability of their own sources of income, but also by the amount of tax revenues to the budgets of all levels. It was found that the main role in the impact of regulatory mechanisms of entrepreneurial activity on the budget and tax mechanism and sustainable development of regions, economic and social development belongs to the state. The definitions of the integrated approach to the study of budget and tax mechanisms available in economic works are analyzed, in order to identify and substantiate the organizational, functional and historical features of the development of budget and tax mechanisms. It was defined that in practice several methods are used to determine the impact of regulatory mechanisms on the fiscal process. It is determined that the sustainable development of both global and national socio-economic systems depends on the sustainable development of the region, balanced economic, social and economic subsystems, as well as the elements that are part of it. Establishment and formation of the national budget and tax system require a fundamental change in the content of budget and tax mechanisms. Steady development of regions is interconnected with regulatory mechanisms of business development and their component of budgetary and tax mechanisms, as it is an equitable development of the region. A significant area of research is the substantiation of methodological approaches to the impact of regulatory mechanisms of agricultural business on the budget and tax mechanism and sustainable development of regions, the formation of fiscal mechanisms in the context of sustainable development of regions, trends in agricultural sector and modernization of fiscal policy.

Ключові слова: регуляторні механізми, бюджетно-податкові механізми, сталий розвиток регіонів, суб'єкти аграрної галузі, бюджетна та податкова політика.

Key words: regulatory mechanisms, budget and tax mechanisms, sustainable development of regions, subjects of agrarian branch, budgetary and tax policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Бюджетно-податкові механізми є складовою регуляторних механізмів підприємницької діяльності суб'єктів аграрної сфери, забезпечують сталий розвиток регіонів, особливо за умов децентралізації. З огляду на це, виникає потреба у розробленні нових підходів до формування та реалізації регіональних стратегій, впровадження їх в систему управління регіональними фінансами. Управління сталим розвитком регіону характеризується різноманітністю управлінських функцій, зокрема і регуляторних механізмів і певною мірою залежить від дієвості комплексу бюджетно-податкової складової. Ефективність бюджетно-податкових механізмів спрямована на зміцнення фінансової самостійності суб'єктів господарювання, їх сталого розвитку, зростання власної дохідної бази з правом її вільного використання за напрямками, здатними забезпечити їх функціонування на самофінансуванні і самоокупності. Фінансова самостійність господарюючих суб'єктів аграрної галузі регіону визначається не лише наявністю власних дохідних джерел, але і обсягом податкових надходжень до бюджетів всіх рівнів для вирішення найважливіших стратегічних, економічних і соціальних завдань, фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки регіону у разі збереження стійкості бюджетної системи.

Основні проблеми соціально-економічного розвитку для більшості регіональних бюджетів пов'язані з незбалансованістю територіальних

бюджетів, збільшенням витрат соціально-культурного спрямування, наявністю значної кількості податкових пільг. Підвищений інтерес щодо досліджень у сфері бюджетно-податкових механізмів сталого розвитку регіонів, як складової регуляторних механізмів підприємницької діяльності взаємопов'язаний з поглибленням інституційних перетворень соціально-економічної сфери, відсутністю комплексного підходу у формуванні бюджетно-податкових механізмів сталого розвитку регіонів, розширенням практики бюджетно-податкового регулювання за умов ризик-орієнтованого управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми становлення та перспективи впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів дослідженні в наукових працях низки вітчизняних та зарубіжних вчених. Теоретико-методологічні засади впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів широко відображені у наукових працях вітчизняних дослідників, зокрема: Г. Васильченко [1], І. Парасюк [1], Н. Єременко [1], С.І. Юрій [7], К.П. Проскура [8] Значний внесок у становлення теорії і методології впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм зробили зарубіжні до-

слідники Дж.М. Кейнс [2], П. Самуельсон [2], Ф. Кене [3], А. Лаффер [5], Р. Масгрейв [6] та ін. Попри значні наукові напрацювання щодо означеної тематики є потреба в подальших наукових дослідженнях слідуючи заданим векторам у зв'язку з децентралізацією, умов ринкових метаморфоз, що вносять суттєві корективи до означеного процесу.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Для наукового вирішення поставленої у статті мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання та дослідження економічних явищ. Теоретико-методологічним базисом дослідження є праці вітчизняних науковців, а також зарубіжних вчених, що займаються дослідженням теорії і методології впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів У статті використано такі методи дослідження: емпіричного пізнання (спостереження, опис, експеримент), логічні (аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, моделювання, класифікація), теоретичного пізнання (формалізація, ідеалізація, уявний експеримент), монографічний аналіз, порівняльні зіставлення.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є відображення концептуальних підходів щодо окреслення відносин впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Головна роль щодо впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів, соціально-економічного розвитку належить державі. Функції держави передбачають не тільки розробку і впровадження інструментарію макрорегулювання, політики оподаткування, фінансування проєктів, бюджетного фінансування, але і створення соціально-економічної стратегії розвитку, що базується на системі фінансово-економічних механізмів, здатних сформувати мультиплікативний ефект на загальнодержавному рівні. Внаслідок цього, зростає роль бюджетів всіх рівнів як інструментів формування основних стратегічних економічних і соціальних завдань, забезпечення фінансовими ресурсами інноваційного розвитку аграрної економіки за умов стійкості бюджетної системи. Удосконалення бюджетно-податкових відносин у країні, а та-

кож на рівні господарюючих суб'єктів стає пріоритетним напрямом всієї стратегії розвитку державних і місцевих фінансів. На середньострокову і довгострокову перспективи пріоритетами соціальної та економічної політики в сфері просторового розвитку передбачено посилення системи стратегічного управління розвитком регіону, його комплексності та збалансованості з урахуванням розміщення і розподілу продуктивних сил, зміцнення збалансованості зобов'язань регіональних і місцевих органів влади, їх фінансових повноважень та можливостей [1]. Використання зазначених пріоритетів обумовлює використання великої кількості різноманітних інструментів і механізмів, що забезпечують формування та реалізацію бюджетної та податкової політики, а також їх комплексність з метою дослідження впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів.

Важливе значення при дослідженні теорії впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізм, їх сутності, складу, місця і роль у зміцненні бюджетної та податкової систем держави мають дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Творцем і основним натхненником регулювання економічних процесів з використанням державних фінансів, як у теоретичному, так і в практичному аспектах, беззаперечно, вважається Дж.М. Кейнс [2]. Крім нього, істотною є парадигма П. Самуельсона, засновника "чистої теорії державних витрат", яка, як вважається багатьма економістами є логічним продовженням теорії "державних послуг" [3]. Вивченням впливу бюджетно-податкових механізмів на економіку держави займалися також меркантилісти. Вчений економіст Ф. Кене теоретично обґрунтував взаємозв'язок бюджетно-податкових проблем з внутрішніми і зовнішніми чинниками і на цій основі в XVII ст. розробив широко відому економічну таблицю, що дає змогу з системних позицій обґрунтувати структуру і фази відтворення. У своїх дослідженнях Ф. Кене описав і сформулював залежності, в тому числі, між виробництвом і оподаткуванням [4].

В історії економічного вчення кореляцію між оподаткуванням з державними доходами математично сформулював А. Лаффер [5]. У своїх дослідженнях основоположник теорії добровільного обміну Р. Масгрейв розкриває суттєвий зміст економіки громадського сектора і встановлює обґрунтовану взаємозалежність податкового механізму з державни-

Рис. 1. Положення інтегрального підходу під час дослідження впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий процес та сталий розвиток регіонів

ми витратами [6]. З огляду на це, всі економічні питання і проблеми, пов'язані з бюджетом, зумовлені проблемами дохідних джерел бюджету, станом кредитних і податкових відносин, на які безпосередньо впливають виробництво і обмін і це підтверджує їх об'єктивну економічну природу.

Бюджет є надбудовою, яка сама по собі суб'єктивна [7]. Таке твердження є важливим з наступних обставин. По-перше, кризові процеси бюджету слід пов'язувати з кризовими процесами у виробництві та обігу. Для подолання кризи слід провести аналіз взаємозалежностей між відтворювальним процесом, існуючою податковою системою і наявними умовами розміщення позик. Використання монетарних способів зменшення бюджетного дефіциту, а як крайній варіант, адміністративних заходів, не може усунути цю проблему.

По-друге, основною проблемою є правове оформлення бюджетно-податкових відносин як системного комплексу. Логічне існування має бути не тільки між окремими податками, але і між наявними податковими, неподатковими джерелами доходів бюджету, з одного боку, і витратами бюджету держави — з іншого. Таким чином, представниками різних напрямів економічної думки протягом багатьох років,

зокрема і останніх залишається проблема дослідження бюджетно-податкових механізмів держави як найважливішого інструментарію макроекономічної трансформації, що підтверджується наявними величезним спектром теоретичних і прикладних робіт з даної тематики. За сучасних умов розвитку економічних процесів ця проблема набуває значущості, оскільки обумовлена завданнями посилення стійкості динаміки соціально-економічного розвитку при повномасштабному використанні антикризового потенціалу сучасної бюджетно-податкової політики.

Бюджетно-податковий механізм є інструментом державного регулювання і сприяє реалізації політики держави в бюджетно-податковій сфері, яка спрямована фінансову підтримку заходів, що забезпечують економічне зростання галузей економіки та видів діяльності, підтримку та розвиток підприємницької активності, зростання соціально-економічного потенціалу регіонів та інвестиційної діяльності. Дотримуючись логіки наукового дослідження, доцільно послідовно провести аналіз і детально проаналізувати наявні в економічних працях дефініції положення інтегрального підходу до дослідження бюджетно-податкових механізмів, для того, щоб виявити і обґрунту-

Таблиця 1. Вплив регуляторних механізмів розвитку підприємницької діяльності на бюджетно-податковий механізми та сталий розвиток регіонів

Складові регуляторних механізмів	Завдання регуляторних механізмів щодо впливу на бюджетно-податковий механізм	Показники сталого розвитку регіону
Розвиток суб'єктів господарювання аграрної галузі всіх організаційно-правових форм	Досягнення економічно і соціально виправданого рівня комплексності та раціоналізації структури підприємства регіонів, підвищення його життєздатності за ринкових умов господарювання. Здатність стимулювати розвиток сільських територій, зі значним науково-технічним потенціалом, які можуть стати «локомотивами» щодо зростання національної економіки. Зменшення відмінностей в рівні соціально-економічного розвитку регіонів, поетапне зміна умов для посилення в них власної економічної бази, зростання добробуту населення, створення раціональної системи розселення. Формування та активний розвиток міжрегіональних інфраструктурних систем (транспорт, зв'язку, інформатики тощо)	Темп зростання ВРП,%. Обсяг інвестицій в основний капітал до ВРП,%. Темп приросту середньодушових доходів населення,%. Темп приросту середньодушового ВРП,%. Темп приросту обсягу виробництва сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства. Зростання продуктивності земельних ресурсів в сільському господарстві. Зростання обсягів виробництва і реалізації органічної продукції
Створення сприятливого соціального середовища і умов для ефективного використання людського потенціалу	Збереження і зміцнення здоров'я населення, підвищення тривалості активного життя, формування умов і створення мотивації для ведення здорового способу життя, значне зниження рівня захворюваності, підвищення якості життя хворих, що страждають хронічними захворюваннями, і інвалідів. Зростання рівня народжуваності. Зростання ролі інституту сім'ї, відновлення і збереження духовно-моральних традицій сімейних відносин. Зростання доходів населення. Подолання бідності. Посилення соціальної справедливості в суспільстві	Середня тривалість життя. Мінімальний розмір оплати праці в регіоні. Рівень народжуваності і смертності. Середній розмір пенсії та його відповідність прожитковому мінімуму і середній заробітній платі. Частка населення з вищою і середньою освітою. Рівень народжуваності і смертності
Захист навколишнього середовища, дотримання природоохоронних заходів	Збереження біорізноманіття. Охорона, збереження лісів і лісовідновлення. Заходи по боротьбі з опустелюванням. Удосконалення системи моніторингу природних територій, які перебувають під охороною	Рівень споживання природних ресурсів Рівень порушення екосистем в результаті господарської діяльності (на одиницю кінцевої продукції). Переважання органіки в масовому споживанні їжі, товарів і послуг
Конкурентоспроможність Інновації Імпортозаміщення, та формування інституціонального середовища регіону	Організація спеціальних економічних умов, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності продукції, підприємств, регіону, повсюдне впровадження інновацій, модернізація виробничої та соціальної сфер суспільства. Розвиток кадрового потенціалу в сфері науки, освіти, технологій і інновацій. Активна діяльність з реалізації інноваційної політики, яка реалізується органами державної влади. Зростання інноваційної активності бізнесу та прискорення створення нових інноваційних технологій. Здійснення координації діяльності державних і громадських структур, здатних забезпечити сталий розвиток регіонів. Активне використання принципів сталого розвитку. Поширення і активне використання принципів демократії, конституційної влади, правової держави. Формування і використання принципів соціальної справедливості, подолання соціального відставання	Темп зростання рівня конкурентоспроможності. Частка інноваційних підходів, що використовуються в освіті, економіці. Величина відновлення процесів, матеріалів, джерел енергії. Коефіцієнти енергоефективності; автоматизації процесів. Темп зростання рівня комп'ютеризації всіх процесів; модернізація традиційних рішень і підходів на новому рівні в умовах цифровізації

вати організаційні, функціональні та історичні особливості розвитку бюджетно-податкових механізмів. Основні пропоновані положення інтегрального підходу до дослідження бюджетно-податкових механізмів представлені на рисунку 1.

Інтегральний підхід, застосований в дослідженні полягає у визнанні об'єктивності бюджетно-податкових механізмів, їх інформаційну природу, адаптацію до дослідження механізмів і методів системного аналізу, принципів ієрархічності, адитивності, що дає змогу розглянути можливості використання їх в управлінні і оптимізації виробничого процесу. В першу чергу, слід зазначити, що існує взаємопов'язаність сутностей "бюджетно-податковий механізм", "податкова система", "бюджетна система". Представлені категорії взаємопо-

в'язані, оскільки відображають залежність елементів, об'єкт, його структуру, а також їх взаємодію з урахуванням прямих і не прямих зв'язків. Водночас бюджетно-податковий механізм формує зв'язки, які більш стійкі, довготривалі по відношенню до бюджетної і податкової систем і цілком здатні бути суб'єктом управління для здійснення регулюючих впливів на економічну систему в цілому.

Бюджетно-податкові механізми взаємопов'язані із суб'єктами управління бюджетної та податкової систем, управління ними, забезпечення їх позитивного розвитку в обраному суб'єктами аграрної сфери спрямуванні.

Ієрархічність бюджетно-податкових механізмів свідчить, що кожна зі складових виконує різні завдання в процесі функціонування економічної системи. Це зумовлено ступенем

Таблиця 2. Концепція реалізації державної політики сталого розвитку регіонів – зарубіжний досвід

Засади щодо реалізації державної політики сталого розвитку	Характеристика
Формування стратегічних індикативних планів (програм) сталого розвитку регіонів	Стратегічні плани (програми) сталого розвитку регіонів розробляються державними та регіональними органами влади з подальшою координацією і узгодженням економічних механізмів, бюджетних потоків. У практиці європейських країн стратегічні плани регіонів реалізуються у вигляді програм переходу територій на модель сталого розвитку
Трансформація підходів формування програм соціально-економічного розвитку регіонів у державній політиці з метою сталого розвитку	Доцільно виокремити наступні етапи розвитку програм соціально-економічного розвитку регіонів з метою сталого розвитку (Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Франція): - 1920-1930 рр. - політика надання невідкладної фінансової (бюджетної) допомоги територіям; - 1950-1970 рр. - міжрегіональний перерозподіл економічних ресурсів з метою збалансованого та сталого розвитку регіонів як основи регіональної політики; - 1980-1990 рр. - використання внутрішнього економічного потенціалу регіонів та реалізація програм підтримки малого і середнього підприємництва; - 2000-і рр. до цього часу - реалізація регіональних політик з урахуванням принципів справедливості, раціональності, гармонізації інтересів економічних агентів, розумного розподілу повноважень між центром і регіонами
Інституційний аспект реалізації стратегічних планів (програм) сталого розвитку регіонів	- Правове забезпечення стратегічного плану (програм) розвитку регіону. У Великобританії чинним є закон про спеціальні території з метою досягнення їх сталого розвитку. Цілі соціально-економічного розвитку території закріплені в Конституціях держав (Італія, Німеччина, Іспанія) з урахуванням принципів справедливості, гармонізації інтересів економічних агентів, розумного розподілу повноважень між центром і регіонами; - створення регіональних інвестиційних компаній, регіональних інвестиційних фондів, державних підприємств, у розпорядженні яких знаходяться регіональні банки даних для моніторингу, і їх участь в антикризовому управлінні підприємствами з метою розвитку регіональної інфраструктури (Бельгія, Італія, США, Канада, Нідерланди). У Румунії розробку Національних програм регіонального розвитку здійснює Національна рада регіонального розвитку при Кабінеті Міністрів; - розробка і реалізація цільових регіональних програм (планів) сталого розвитку регіонів на довгостроковий період (Великобританія, Німеччина, Норвегія, Франція, Швеція, США)

стійкості взаємозв'язків, закладених в основу конкретного бюджетно-податкового механізму. Об'єктивний характер бюджетно-податкових механізмів відображає фундаментальні довгострокові закономірності і тенденції їх розвитку, що свідчить про їх формування на базі процесів, що відбуваються в бюджетно-податковому середовищі. Зазначені закономірності і тенденції, що склалися в умовах суб'єктивних дій і процесів суб'єктів бюджетно-податкових відносин не спроможні визначитися рішеннями конкретних індивідуумів, їх груп. Характер зв'язків між економічними процесами і явищами, а також рішеннями, які приймають суб'єкти бюджетно-податкових відносин обумовлюють інформаційну основу бюджетно-податкових механізмів. Зазначені зв'язки, як правило, наповнюються різноманітними інформаційними потоками, які відображають і характеризують динаміку економічних і бюд-

жетно-податкових показників. Отримана динамічна зміна показників слугує базою для тих чи інших дій суб'єктів бюджетно-податкових відносин. Наявність у бюджетній і податковій системах держави як прямих, так і непрямих зв'язків дає можливість здійснювати коригування прийнятих управлінських рішень, забезпечити взаємо адаптованість реалізованих конкретних економічних процесів.

На практиці використовується декілька методів визначення впливу регуляторних механізмів на бюджетно-податковий процес, зокрема адитивний, який передбачає застосування податкової ставки до попередньо визначеної величини доданої вартості, яка розраховується шляхом додавання її складових елементів (сума прибутку та фонд оплати праці). Адитивність бюджетно-податкових механізмів, це такий метод, згідно за яким величина податків може бути розрахована як добуток став-

ки податку на суму створеної підприємством доданої вартості. Тобто коли дії кількох факторів системи дорівнює сумі впливу кожного з цих факторів, за умови якщо кожен з них діє окремо, базується на властивостях безпосередньо елементів бюджетної та податкової систем. Властивість адитивності передбачає, що стійкі зв'язки консолідуються в бюджетно-податковий механізм для надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій і субвенцій на рівні бюджетів всіх рівнів, дають змогу задіяти механізми бюджетного регулювання регіональними державними фінансами та бюджетної політики регіону. Обидва ці механізми є складовими єдиного механізму бюджетної політики, який відіграє визначальні позиції національної економіки. Оптимізація бюджетно-податкових механізмів можлива за умов впливу на отримання максимального позитивного результату. Забезпечення сталого розвитку регіону повинно ґрунтуватися на взаємопов'язаних завданнях та критеріях управління їх сталим розвитком, які представлені в таблиці 1.

Сталий розвиток як світової, так і національної соціально-економічних систем залежить від сталого розвитку регіону, збалансованої економічної, соціальної та економічної підсистем, а також елементів, які входять до її складу. Сталий соціально-економічний розвиток регіону, нарощування доходної бази, розвиток господарського комплексу є пріоритетним напрямом. Стимулювання і активація виробничих процесів, які в подальшому набувають ознаки драйвера соціально-економічного розвитку забезпечують фінансування заходів, пов'язаних зі зміцненням економіки регіону загалом. У системі державного регулювання соціально-економічних процесів і державної підтримки сталого розвитку регіонів безпосередньо задіяні бюджетно-податкові, митні, кредитні, інвестиційні і інші механізми, які призначені здійснювати регулюючий вплив на формування умов сталого розвитку регіонів, сприяти активності підприємницької, інвестиційної діяльності, зростання конкурентоспроможності продукції, зайнятості населення. За допомогою різних методів та інструментів бюджетного і податкового регулювання держава може впливати на економічні та соціальні процеси на національному та регіональному рівнях. Бюджетно-податкові відносини є висхідним, первинним елементом бюджетно-податкових механізмів. Складовою економічних відносин є система за допомогою якої здійснюється формування і реалізація бюджетно-податкових повноважень. Бюджетно-подат-

кові відносини утворюються при взаємодії бюджетної системи всіх рівнів та економічних суб'єктів, які базуються на законодавчій основі і відображають їх інтереси. Становлення і формування національної бюджетно-податкової системи потребують принципової зміни змісту бюджетно-податкових механізмів. При характеристиці бюджетно-податкових механізмів сталого розвитку регіонів доцільно досліджувати функціональні та історичні особливості розвитку бюджетно-податкових механізмів.

Програми переходу до сталого розвитку притаманні багатьом країнам з розвинутими ринковими відносинами. Зарубіжні країни застосовують прогресивні методи сталого розвитку територій, розробляють регіональні програми. Сучасні підходи реалізації політики сталого розвитку територій в зарубіжних країнах представлено в таблиці 2.

Актуальними цілями державної політики сталого розвитку регіонів в країнах з розвинутими ринковими відносинами ЄС є: розширення економічного потенціалу регіонів; вирівнювання соціально-економічних умов розвитку регіонів; розвиток спектра галузей з позитивною динамікою економічної активності для територій; забезпечення економічної безпеки регіонів; підвищення якості життя населення; стратегічна пріоритезація видатків бюджету [8].

Сталий розвиток регіонів взаємопов'язаний з регуляторними механізмами розвитку підприємницької діяльності та їх складовою бюджетного та податкового механізмів, оскільки це збалансований розвиток регіону з метою досягнення стабільності в соціальній і економічній сферах, створення сприятливих умов для матеріального благополуччя, духовного розвитку та соціальної самореалізації людини, оптимального розвитку наявних продуктивних сил і сформованих суспільних відносин, з урахуванням можливостей збереження і раціонального використання навколишнього середовища без шкоди інтересам майбутніх поколінь.

З огляду на це, проведені дослідження сутності впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності аграрної галузі на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів розглядаються як збалансований розвиток економічної, соціальної та екологічної підсистем з метою задоволення запитів і вимог сучасного суспільства і майбутніх поколінь держави.

ВИСНОВКИ

Дослідження в сфері впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності аграр-

ної галузі на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів викликаний поглибленням інституційних перетворень соціально-економічної сфери, відсутністю комплексного підходу у формуванні бюджетно-податкових механізмів сталого розвитку регіонів, розширенням практики бюджетно-податкового регулювання в умовах ризик-орієнтованого управління. Значущим напрямом наукового дослідження є обґрунтування методичних підходів впливу регуляторних механізмів підприємницької діяльності аграрної галузі на бюджетно-податковий механізм та сталий розвиток регіонів, формування бюджетно-податкових механізмів в контексті сталого розвитку регіонів, тенденцій розвитку суб'єктів аграрної галузі і модернізації бюджетно-податкової політики.

Література:

1. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування / Асоціація міст України. К. ТОВ "Підприємство "ВІ ЕН ЕЙ", 2015. 256 с.
2. Классика экономической мысли / В. Петти, А. Смит и др. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. — 896 с.
3. Самюельсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. з англ. К: "Основи". 1995. 544 с
4. Кенэ Ф. Избранные экономические произведения. М.: Изд-во соц.-эконом. лит-ры. 1960. 486 с.
5. Laffer A. The Ellipse: An Explication of the Laffer Curve in a Two-Factor Model / The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy. — N.Y.: Greenwood Press. 1986. P. 1-35.
6. Musgrave R.A. Who Should Tax, Where and What? / Tax Assignment in Federal Countries, ed. Charles E. McLure; Canberra: Centre for Research on Federal Fiscal Relations, Australian National University. 1983. № 2. С. 2—19.
7. Бюджетна система: підруч. / За ред. С.І. Юрія, В.Г. Дем'янишина, О.П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.
8. Проскура К.П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації. К.: ТОВ "Емкон", 2014. 376 с.

References:

1. Vasylchenko, G. Parasiuk, I. and Yeremenko, N. (2015), Planuvannya rozvytku terytorial'nykh hromad [Planning of territorial communities development. A manual for local selfgovernment

officials], Association of Ukrainian Cities. "ENTERPRISE" VIEN YE", Kyiv, Ukraine.

2. Petti, V. and Smit, A. (2000), Klassika jekonomichej mysli [Classical economic thought], Izd-vo JeKSMO-Press, Moscow, Russia.

3. Semyuelson, P. A. and Nordhauz, V. D. (1995), Makroekonomika [Macroeconomics], Osnovy, Kyiv, Ukraine.

4. Kene, F. (1960), Izbrannye jekonomichekie proizvedenija [Selected economic works], Izd-vo sots.-ekonom. lit-ry., Moscow, Russia.

5. Laffer, A. (1986), "The Ellipse: An Explication of the Laffer Curve in a Two-Factor Model", The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy, Greenwood Press, N.Y., USA, pp. 1—35.

6. Musgrave, R.A. (1983), "Who Should Tax, Where and What?", Tax Assignment in Federal Countries, Center for Research on Federal Fiscal Relations, Australian National University, Canberra, vol. 2, pp. 2—19.

7. Kyrylenko, O.P. (2013), Detsentralizatsiya byudzhetnoyi systemy Ukrayiny v umovakh formuvannya vidkrytoho suspil'stva [Decentralization of the budgetary system of Ukraine in the conditions of formation of an open society], Economic Thought, Ternopil, Ukraine.

8. Proskura, K.P. (2014), Podatkove administruvannya v Ukraini v postkryzovyi period: efektyvnist ta napriamy modernizatsii [Tax Administration of Ukraine in the post-crisis period: effectiveness and trends of modernization], TOV "Emkon", Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73